

Ahval, 17 Aralık 2019

Fizikte kararsız denge (unstable equilibrium) kavramı var. Bu terim, “Denge konumu civarında serbest bırakıldığında denge konumundan uzaklaşılma olayıdır” diye tanımlanır.

Bir örnek: Dağın eteklerinde duran koca bir kaya parçası kararlı dengededir, yani dengesi bozulduğunda dışarıdan herhangi bir müdahaleye gerek duymadan kendiliğinden düzelir, yani yerinde kalır. Ama dağın tepesinde duran bir kaya, kararsız dengede bulunduğundan, biraz kımıldatıldığında dengesi fena bozulur, aşağılara yuvarlanır.

Yanlış anlaşılmasın: Bu kararsız denge benzetmesinin (ve öteki benzetmelerin) sübliminal bir mesajla ilgisi yoktur! Siyasetin görünen yanının bana hatırlattığı bir durumdur. Türkiye sanki dağın sarp bir yamacındadır. Bu benzetme, küçük bir deprem olsa, hatta güçlü bir rüzgâr esse veya biri biraz ötelese acaba Türkiye'ye ne olur endişesinin şekli ifadesidir.

Önü açık, nereye varacağı belli olmayan durumlar arada sırada yaşanabilir. Ama bu durumların sayısı artıkça bir kazanın olma ihtimali de artmakta. Yalanlarla da durum aynıdır. Bir yalandan insan zarar görmeyebilir, ama yalan bir yaşam biçimine dönüşürse, büyük bir sorunun yaşanma ihtimalleri kat kat artar, hatta kaza kaçınılmaz olur.

Türkiye son yıllarda, hatta son haftalarda sanki dağın tepesine tırmanmış. Esen rüzgârlara da önem vermez gibi. Böyle bir durum kararlı bir denge sayılamaz. Örneğin, günümüzde, Türkiye ile olduğu biçimde, ABD ile Rusya arasında dengede olan başka kaç ülke var? Her ikisinden de uzak kalmış ülkeler var, ama her ikisiyle “iyi ilişkiler” içinde olan, hatta bir tür askeri ittifak içinde olan bir ülke olabilir mi? Bu durum daha ne kadar sürebilir? Bir küçük siyasi veya askeri kriz durumunda “dengeler” nasıl sağlanacak?

ABD ile NATO kapsamında müttefik olma ve Trump’la özel ilişkiler yoluyla Batı ile dost olunurken, Suriye, Kürtler, Rus askeri malzemeler alanında düşman olmak durumu siyasette süreklilik sağlayamaz herhalde. İki cami arasında kalınacağını ecdadımız ne güzel söylemiştir!

Avrupa Birliği ile hem “vizyon olarak” dostuz ve “resmen” AB üyesi olma projesi hâlâ gündemdedir, ama aynı anda AB’nin Türkiye’nin bir numaralı düşmanı olarak aşağılanmadı gün de yoktur. Bir gün gelecek bu alanda bir kararı alma gereği doğacak. Bu konuda da kararsız denge söz konusudur ama bu herhalde uzun süre sürdürülemez. Yalnız Türkiye açısından değil, Avrupa Birliği tarafından da: Kim bizden, kim karşı, bilmek isteyeceklerdir.

Kürt sorunu “dondurulduğunda” çözüm sağlanmıyor, sorun dağın tepesinde tutuluyor demektir, her an yuvarlanabilir. Osmanlı Devletinin son dönemlerinde bu tür sorunlar hep “yamalar” kullanarak geçiştirilmeye çalışıldı. Bu alandaki kararsızlıklar, kararsız dengeleri oluşturdu ve ilk sarsıntıda kayalar yuvarlandı.

Kıbrıs sorunu da çözümünü bekliyor. Kararlılık, geçerli olamayacak tezlerin yeniden tekrarlanmasında. “Kıbrıs”, pardon, “Güney Kıbrıs Rum Yönetimi hariç, bütün Doğu Akdeniz ülkeleriyle deniz sınırlarımızı konuşmaya hazırız” deniliyor. Ama o denizlerin tam ortasında Kıbrıs bulunuyor, o ada hesaba katılmadan sınırlar nasıl çizilecek? Bu sorun da çözümsüz sorunların sepetine konmuş oluyor böylelikle. Yalnız Kıbrıs değil, Münhasır Ekonomik Bölgeler sorunu bütün olarak çözümsüz kalıyor.

Suriye, keza, zamanla aşılacak umuduyla kararsız bir denge olarak risk oluşturuyor. Çözümün inisiyatifi Rusya'da: ama bu beklenti dostun düşmanca bir önerisi biçiminde, bir oksimoron. Rusya önerisi tabii ki Esat'tan yana olacak. Suriye'de hem ABD hem Rusya ile devriye gezilebilir mi? Bu da kararsız bir denge. Bir gün karar günü gelecek. O an geldiğinde alınacak karar çok geç alınmış bir karar olabilir.

Bu kararsız dengeler sürdükçe ekonomide de sorunlar yaşanacak. Belirsizlikler güvensizliği, güvensizlik de ekonomik sorunları besleyecek. Şu an iş dünyası sabırsız bir beklenti içinde. Ama ekonomide uzun süre bekletilen kararlar durağanlığı ve donmuş bir durumu değil, krizi doğurur.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi üst üste Türkiye aleyhine kararlar çıkarıyor. Türkiye açısından bunlar pratikte "yok hükmündedir"! Ama bu yok hükmünde olan kararların çeşitli yollardan doğrudan veya dolaylı sonuçları oluyor. En başta dünya konu oyunu etkiliyor, o da sırasıyla ülkelerinin hükümetlerini. Bir de bakıyorsunuz Türkiye aleyhine kararlar çıkıyor: ABD ve AB'de ihtarlar ve yaptırımlar örneğin. Kaya yuvarlanmadan önce bazı taşlar yuvarlanır veya yarılmadan önce geminin içine bazı deliklerden su sızar, buna benziyor bir durum.

Kararsız dengeler sıkıntılar yaratırken, örneğin ABD'den yaptırım ve soykırım kararları, AB tarafından "Uluslararası deniz hukukuna uymuyorsunuz" şikâyetleri geldikçe, Türkiye (yönetiminden söz ediyorum) ilginç yorumların arkasında kendini savunduğunu sanıyor: "Bunlar bizi kısıyor, bizden korkuyor, bunlar zaten ikiyüzlü ahlaksız!"

Dört gün önce Barış Doster "ABD, Türkiye'yi bölmeye çalışmaktadır. ABD, Atatürk'ü, Kurtuluş Savaşı'nı, ulusal egemenliğe dayanan, laik ve bağımsız Türkiye Cumhuriyeti'ni asla içine sindirememiştir. Türkiye'yle ilgili her sorunda, karşı tarafın yanındadır" dedi. Birinin çıkıp bir şeyler söylemesinden temelli bir anlam çıkarmak doğru değildir, dilin kemiği yoktur. Ama bu tür sözler Türkiye'de "akliselim" olarak algılanıyor. Önemli olan kimsenin çıkıp paranoyadan söz etmemesidir. Buna kendi "kendini kanıtlayan kehanet" denir: Korkularınıza dayanarak bir şeyler yaparsınız, yaptıklarınız tepkiler ve olumsuz sonuçlar doğurur, sonra bu sonuçları göstererek önceden inanmış olduklarınızın ne kadar doğru olduğunu iddia edersiniz.

Korkarım kararsız dengeler kayaları yuvarlanınca bu tür insanlar "biz zaten söylemiştik" diyeceklerdir.

[Ahval](#)